

Wyrok z dnia 19 lipca 2001 r.

II UKN 494/00

Zasiłek chorobowy nie przysługuje osobie prowadzącej działalność gospodarczą za okres wykonywania czynności związanych z tą działalnością w czasie zwolnienia lekarskiego, gdy nie zachodzą okoliczności określone w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.).

Przewodniczący SSN Andrzej Kijowski, Sędziowie: SN Krystyna Bednarczyk (sprawozdawca), SA Kazimierz Josiak.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 19 lipca 2001 r. sprawy z wniosku Aleksandry N. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o zasiłek chorobowy, na skutek kasacji wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 18 kwietnia 2000 r. [...]

o d d a ł i ę kasację.

U z a s a d n i e n i e

Decyzją z dnia 28 sierpnia 1998 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych pozbawił wnioskodawczynię Aleksandrę N. prawa do zasiłku chorobowego wobec wykonywania w okresach pobierania zasiłku działalności zarobkowej.

Odwołanie wnioskodawczynie od tej decyzji zostało oddalone wyrokiem Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 14 września 1999 r. [...]. Sąd ustalił, że wnioskodawczynie wspólnie z Piotrem O. prowadziła zakład krawiecki. W czasie od 15 grudnia 1994 r. (z przerwami) do maja 1998 r. korzystała ze zwolnień lekarskich. W czasie pobierania zasiłku chodziła do pracowni, sporządzała deklaracje podatkowe, wystawiała rachunki, sporządzała całą dokumentację płacową, doglądała produkcji, wydawała dyspozycje, prowadziła rejestr zakupu i sprzedaży, zawierała umowy o pracę i wystawiała świadectwa pracy. Skoro wnio-

skodawczyni w czasie zwolnienia lekarskiego wykonywała normalne obowiązki, wykorzystywała zwolnienie lekarskie niezgodnie z jego celem.

Po rozpoznaniu apelacji wnioskodawczyni od tego wyroku Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 18 kwietnia 2000 r. [...] oddalił apelację. Sąd Apelacyjny uznał, że z mocy art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (jednolity tekst: Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 143 ze zm.) wnioskodawczyni utraciła prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia, ponieważ kontynuowała działalność gospodarczą osiągając z tego tytułu określone zyski.

Wyrok ten zaskarżyła kasacją wnioskodawczyni i wskazując jako podstawy kasacji naruszenie prawa materialnego przez błędne zastosowanie art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 233 § 1 i 328 § 2 KPC, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie o uchylenie tego wyroku oraz poprzedzającego go wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu kasacji wnioskodawczyni zarzuciła, że oba Sądy pominęły okoliczność, że w czasie zwolnienia lekarskiego wnioskodawczyni wykonywała czynności polegające na sporządzaniu dokumentacji, natomiast nie wykonywała czynności związanych z produkcją i marketingiem, które wykonywała wcześniej. Jej obecność na terenie zakładu krawieckiego była oczywista, gdyż wnioskodawczyni tam mieszkała. Zwolnienie lekarskie było wystawione z uwagi na schorzenia naczyń krwionośnych, które nie wymagały szczególnego zachowania wnioskodawczyni. Mogła ona chodzić i normalnie funkcjonować, o ile nie było to połączone z nadmiernym wysiłkiem fizycznym. Żadna z podejmowanych przez nią czynności nie stanowiła zagrożenia dla procesu leczenia. Nie można zatem mówić o wykorzystywaniu zwolnienia lekarskiego w sposób niezgodny z jego celem. W konsekwencji nie było podstaw do zastosowania art. 18 ust. 1 powołanej ustawy i pozbawienia wnioskodawczyni zasiłku chorobowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzut naruszenia art. 328 § 2 KPC nie może być uwzględniony, gdyż nie

wskazano w kasacji - jak wymaga tego przepis art. 393¹ pkt 2 KPC - w jaki sposób ewentualne uchybienia w tym zakresie mogły wpłynąć na wynik sprawy. Nie ma także podstaw do uznania, że zaskarżony wyrok zapadł z naruszeniem art. 233 § 1 KPC. Nie można dopatrzeć się błędu w ocenie materiału dowodowego, który doprowadził do wniosku, że w okresie zwolnienia lekarskiego wnioskodawczyni wykonywała normalne czynności, które przy prowadzeniu działalności gospodarczej w ramach spółki cywilnej należały do jej zakresu działania. O naruszeniu wskazanego przepisu można mówić jedynie w odniesieniu do postępowania przed Sądem pierwszej instancji, gdyż wniosek tego Sądu, iż czynności wykonywane przez wnioskodawczynię były sprzeczne z celem zwolnienia lekarskiego, nie znajduje oparcia w materiale dowodowym. Sąd Apelacyjny nie dopuścił się takiego uchybienia, gdyż za podstawę pozbawienia zasiłku chorobowego uznał kontynuowanie działalności zarobkowej. Faktów stanowiących podstawę do takiego ustalenia wnioskodawczyni nie kwestionuje, gdyż nawet w kasacji przyznaje, że w czasie zwolnienia lekarskiego wykonywała czynności mające na celu normalne funkcjonowanie firmy.

Przepis art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa stanowi, że pracownik traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia, jeżeli wykonyje w czasie zwolnienia lekarskiego od pracy inną pracę zarobkową lub uciążliwe czynności mogące przedłużyć okres niezdolności do pracy, albo wykorzystuje zwolnienie od pracy w sposób niezgodny z jego celem. Przesłanki stanowiące podstawę utraty prawa do zasiłku zostały wymienione alternatywnie, zatem do pozbawienia pracownika prawa do zasiłku chorobowego wystarczy wystąpienie jednej z tych przesłanek. Sąd pierwszej instancji uznał, że wystąpiła ostatnia z wymienionych w przepisie przesłanek, natomiast zdaniem Sądu Apelacyjnego podstawą utraty prawa do zasiłku jest wykonywanie przez wnioskodawczynię pracy zarobkowej. Podniesiony w kasacji zarzut niewłaściwego zastosowania tego przepisu oparty jest głównie na kwestionowaniu faktu wykorzystywania przez wnioskodawczynię zwolnienia lekarskiego sprzecznie z jego celem. Skoro okoliczność ta nie była podstawą rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji, zarzut naruszenia prawa materialnego nie zasługuje na uwzględnienie.

W istniejącym stanie faktycznym wnioskodawczyni nie uzyskała prawa do zasiłku chorobowego za cały okres zwolnienia, nawet gdyby nie miała zastosowania pierwsza z przesłanek wymienionych w art. 18 ust. 1 powołanej ustawy. Ustawa re-

guluje prawo do świadczeń z tytułu choroby i macierzyństwa pracowników, a do osób prowadzących działalność gospodarczą ma zastosowanie odpowiednio z mocy art. 7 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.). Uprawnienie do zasiłku chorobowego powstaje w przypadku niezdolności do pracy, co wynika z definicji zawartej w art. 2 pkt 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa. Zasiłek chorobowy nie jest świadczeniem z tytułu choroby lecz przysługuje z tego tytułu, że pracownik czasowo niezdolny do pracy nie uzyskuje wynagrodzenia. W przypadku pracownika jest to rekompensata za utracone wynagrodzenie, a w przypadku osoby prowadzącej działalność gospodarczą rekompensata za utracony dochód. Osoba taka będąc niezdolna do pracy albo zaprzestaje wykonywania działalności gospodarczej, albo w przypadku jej kontynuowania musi zatrudnić pracownika zastępującego ją w czynnościach wykonywanych dotychczas osobiście albo też czynności takie wykonywane są kosztem dodatkowego czasu przez wspólnika lub wspólników.

Przepis art. 18 ust. 1 przewiduje utratę prawa do zasiłku chorobowego pracownika wykonującego w czasie zwolnienia lekarskiego inną pracę zarobkową, zatem wykonywanie dotychczasowej pracy nie pozbawia pracownika prawa do zasiłku. Pracownik wykonujący dotychczasową pracę w czasie zwolnienia lekarskiego nie nabywa prawa do zasiłku z mocy art. 14 ust. 1, bowiem zachowuje prawo do wynagrodzenia za pracę. Literalne brzmienie art. 18 ust. 1 w stosunku do osób prowadzących działalność gospodarczą mogłoby sugerować, że osoby, które nie wykonują innej pracy zarobkowej, lecz kontynuują dotychczasową działalność, nie tracą prawa do zasiłku chorobowego. W obecnym stanie prawnym wątpliwości w tym zakresie zostały usunięte, bowiem przepis art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 r. o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (Dz.U. Nr 60, poz. 636) stanowi, że ubezpieczony wykonujący w okresie niezdolności do pracy pracę zarobkową traci prawo do zasiłku chorobowego za cały okres tego zwolnienia. Jednakże również w poprzednim stanie prawnym nie było podstaw do korzystniejszego traktowania w zakresie prawa do zasiłku chorobowego osób prowadzących działalność gospodarczą niż pracowników. Podobnie - jak pracownik - nie może otrzymywać zasiłków chorobowych równolegle z wynagrodzeniem, osoba prowadząca działalność gospodarczą nie może korzystać z zasiłków

chorobowych równolegle z osiąganymi lub spodziewanymi zarobkami związanymi z osobiście wykonywanymi czynnościami. Różnica między brakiem prawa do zasiłku chorobowego wobec pobierania wynagrodzenia a utratą prawa do zasiłku w związku z wykonywaniem innej pracy zarobkowej polega na tym, że w pierwszym przypadku zasiłek nie przysługuje jedynie za okres pobierania wynagrodzenia, a w drugim przypadku za cały okres zwolnienia. Jeżeli osoba prowadząca działalność gospodarczą w czasie zwolnienia lekarskiego wykonuje czynności związane z tą działalnością, a nie zachodzą okoliczności określone w art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1974 r., zasiłek chorobowy nie przysługuje za okres wykonywania tych czynności. Wnio-skodawczyni, która przez cały okres zwolnienia lekarskiego kontynuowała działal-ność gospodarczą na takich samych zasadach jak przed zwolnieniem, nie ma prawa do zasiłku chorobowego za cały okres także w sytuacji, gdyby podstawą braku prawa do tego świadczenia był przepis art. 14 ust. 1 tej ustawy.

Zaskarżony wyrok jest więc zgodny z prawem niezależnie od zastosowanej podstawy prawnej, a kasacja podlega oddaleniu z mocy art. 393¹² KPC.

=====